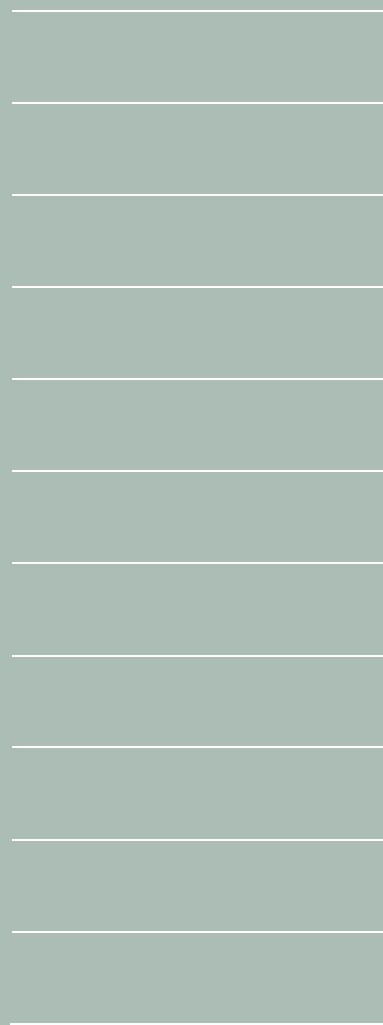

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS APŽVALGA

2018

ISSN 2424-5496 (ONLINE)

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS APŽVALGA 2018 / 1

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2018

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Namų ūkių¹ finansinė padėtis ir elgsena daro reikšmingą įtaką Lietuvos finansų sistemos stabilumui. Lietuvos banko duomenimis, 2018 m. sausio mėn. Lietuvoje veikiančių kredito įstaigų namų ūkiams suteiktos paskolos sudarė 39,4 proc. viso tokių įstaigų Lietuvos rezidentams suteiktų paskolų portfelio, o indėliai – 59,9 proc. visų Lietuvos rezidentų indėlių. Norint tinkamai įvertinti namų ūkių finansinius įpročius, jų susiformavimo priežastis, ateities vertinimą, du kartus per metus² atliekama namų ūkių apklausa ir jos pagrindu parengiama rezultatų apžvalga.

Apžvalgoje sąvokos „respondentas“ ir „namų ūkis“ vartojamos sinonimiškai. Apklausos metu buvo apklausiami 18 m. ir vyresni Lietuvos namų ūkių nariai, daugiausia žinantys apie namų ūkio finansinę padėtį. Didmiesčiais vadinami Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys, kitais miestais – kiti miestai ir rajonų centrai, o kaimais – kaimo vietovės ir vienkiemiai. Toliau esančiose 1 ir 2 lentelėse nurodomas respondentų pasiskirstymas pagal amžių, gyvenamąją vietą ir namų ūkio pajamas.

1 lentelė. Apklausoje dalyvavusių respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir gyvenamąją vietą (proc.)

Amžiaus grupė	Gyvenamoji vieta			Iš viso
	didmiesčiai	kiti miestai	kaimai	
18–29 m.	8,9	5,7	5,1	19,7
30–49 m.	13,9	7,2	9,4	30,5
50 m. ir daugiau	17,2	13,8	18,8	49,8
Iš viso	40,0	26,7	33,3	100,0

2 lentelė. Apklausoje dalyvavusių respondentų pasiskirstymas pagal namų ūkio pajamas

Namų ūkio pajamos, Eur	Pasiskirstymas, proc.
Iki 350	11,4
351–600	14,4
601–900	19,6
Daugiau kaip 900	32,9
Nežino, neatsakė	21,7
Iš viso	100,0

Šios apžvalgos priedą su duomenų lentelėmis *Excel* formatu galite rasti Lietuvos banko interneto svetainėje.

¹ Namų ūkiu šioje apklausoje laikomas atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidomis ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis. Giminytės ar vedybiniai ryšiai tarp namų ūkio asmenų nebūtinai.

² Lietuvos banko užsakymu apklausą atliko viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė UAB „Baltijos tyrimai“. Apklausa atlikta 2018 m. sausio mėn. Apklausti 1 012 namų ūkiai.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

Pastaruosius dvejus metus namų ūkiai savo finansinę padėtį vertina vis geriau. 66 proc. namų ūkių nurodė, kad jų finansinė padėtis yra gera arba vidutinė (taip teigusią respondentų prieš dvejus metus buvo 58 %). Geriausiai (87 %), kaip ir ankstesnių apklausų metu, savo finansinę padėtį vertino šeimos, uždirbančios 900 Eur per mėn. ar daugiau. Namų ūkių, teigusią, kad jiems neužtenka pinigų net maistui, ir tų, kurie teigė, kad maistui pinigų pakanka, bet labai sunku nusipirkti drabužių, dalys sumažėjo, atitinkamai nuo 9 iki 5 proc. ir nuo 29 iki 25 proc. Šiek tiek padaugėjo šeimų, kurioms pakanka pinigų, kad įsigytų stambesnę pirkinių (pvz., televizorių, šaldytuvą), tačiau negalinių įsigyti brangaus pirkinio (pvz., buto, vasarnamio) padaugėjo nuo 15 iki 18 proc.

Būstas ar kitas nekilnojamas turtas ir toliau išlieka patraukliausia investicija – taip teigia beveik kas antras namų ūkis. Šią investiciją kaip patraukliausią dažniausiai nurodė ne didmiesčiuose gyvenantys ir 351–600 Eur per mėn. gaunantys respondentai (atitinkamai 58 ir 56 % šių grupių respondentų). Kas dešimtas namų ūkis teigė, kad patraukliausia investicija jie laiko auksą ir meno dirbinius.

Kas antras gyventojas geba sutaupyti bent dalį savo pajamų. Dažniausiai per mėnesį sutaupoma nuo 31 iki 150 Eur – taip teigė beveik pusė (47 %) respondentų, kuriems per praėjusius 6 mėn. pavyko sutaupyti. Nuo 14 iki 20 proc. padaugėjo tų namų ūkių, kurie geba atsidėti nuo 151 iki 300 Eur per mėn. Taupymo priežastys iš esmės nekinta – dažniausiai minimas galimas finansinės būklės pablogėjimas ateityje ir noras turėti pakankamai lėšų nenumatytoms išlaidoms (atitinkamai 52 ir 47 %). Svarbiausia taupymo priežastis jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojų grupėje buvo planuojami trumpalaikiai pirkiniai ir kitos būsimos išlaidos.

Kas trečias namų ūkis teigė, kad, praradęs pagrindinį pajamų šaltinį, nesiskolindamas išgyventų ne ilgiau nei 1 mėn. Dažniausiai taip sakė mažiausias pajamas (iki 350 Eur per mėn.) gaunantys ir jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojai (atitinkamai 57 ir 44 % respondentų). Du trečdaliai namų ūkių ir toliau santaupas laiko sąskaitoje arba kaip terminuotąjį indėlį. Gyventojų, teigusią, kad santaupas laiko grynaisiais pinigais namuose, dalis buvo mažiausia per pastaruosius du metus – taip teigė 56 proc. apklaustųjų.

Gyventojai būtų patenkinti gyvenimo sąlygomis Lietuvoje, jeigu gautų 1,5–2,0 kartus didesnes pajamas, negu gauna dabar. Trečdalis (37 %) respondentų teigė, kad būtų patenkinti, jeigu jų pajamos būtų didesnės nei 1 500 Eur per mėn. Kitas trečdalis (31 %) namų ūkių būtų patenkinti gyvenimo sąlygomis Lietuvoje, jeigu jų pajamos sudarytų 901–1 500 Eur per mėn. Kas antras nuo 351 iki 900 Eur per mėn. uždirbantis respondentas teigė, kad gyvenimo sąlygomis Lietuvoje būtų patenkintas, jeigu jo pajamos sudarytų 901–1 500 Eur per mėn. Iš šiuo metu daugiau pajamų gaunančių šeimų (1 500 Eur per mėn. ar daugiau) dvi iš trijų (63 %) norėtų uždirbti bent 2 000 Eur per mėn., kad pavyktų atsidėti bent dalį savo pajamų taupymui.

Padaugėjo namų ūkių (nuo 13 iki 20 %), teigiančių, kad jų pajamos per praėjusius 6 mėn. didėjo. Pajamų didėjimą praėjusį pusmetį dažniausiai minėjo jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojų grupės ir 351–600 Eur per mėn. gaunantys respondentai (atitinkamai 26 ir 25 %). Kad pajamos praėjusį pusmetį mažėjo, minėjo 14 proc. respondentų (ankstesnės apklausos metu jų buvo 18 %), o 61 proc. nurodė, kad pajamos nekito. Daugiau nei pusė (59 %) namų ūkių manė, kad jų pajamos nesikeis ir per ateinančius 6 mėn. Pajamų didėjimo per ateinančius 6 mėn. tikisi beveik du kartus daugiau respondentų nei mažėjimo (atitinkamai 14 ir 8 %). Namų ūkių lūkesčiai dėl būtiniausių išlaidų per artimiausius 6 mėn. iš esmės nesikeitė – šeši iš dešimties (62 %) namų ūkių teigė, kad jų išlaidos didės. Didžiausią susirūpinimą namų ūkiams ir toliau kels maisto produktų kainų kilimas ir didėjančios komunalinių paslaugų kainos (atitinkamai 41 ir 22 % respondentų). Galimas pajamų sumažėjimas ir kylančios kuro kainos susirūpinimą kels kas dešimtam gyventojui.

Trys iš keturių respondentų teigia gyvenantys nuosavame būste, įsigytame neimant paskolos. Devyni iš dešimties vyresni (50 m. ir daugiau) gyventojai teigė gyvenantys nuosavame būste, įsigytame neimant paskolos, o jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojų grupėje taip teigusią buvo kas trečias (37 %) respondentas. Gyvenantys nuomojamame būste dažniausiai teigė jaunesnio amžiaus grupės gyventojai – taip teigė kas trečias (36 %) šios grupės namų ūkis. Kas dešimtas didmiesčio gyventojas (11 %) nurodė gyvenantis nuosavame būste, įsigytame paėmus paskolą.

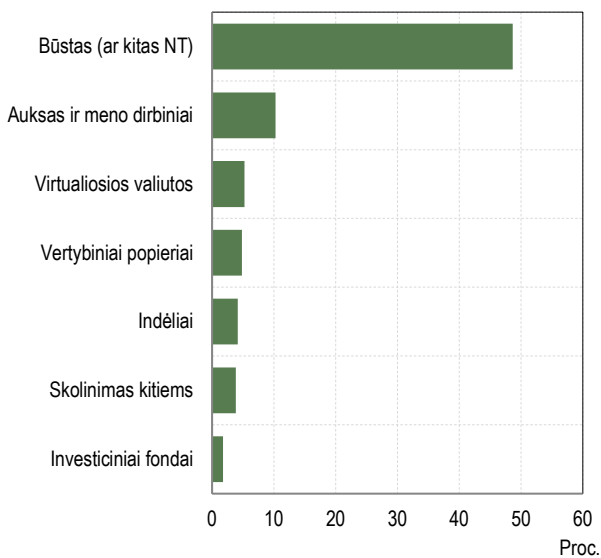
Trečdalis (34 %) namų ūkių mano, kad dabar yra geresnis metas būstą pirkti, tačiau beveik tokia pati dalis (32 %) teigia, kad būstą geriau parduoti. Respondentų, teigiančių, kad šiuo metu geresnis metas būstą pirkti, daugėjo (ankstesnės apklausos metu taip teigusią respondentų buvo 7 proc. p. mažiau). Keturi iš dešimties didmiesčių gyventojų bei didesnes pajamas (900 Eur per mėn. ar daugiau) gaunantys namų ūkiai mano, kad dabar geresnis metas būstą pirkti.

Daugiau nei pusė respondentų tikisi būsto kainų kilimo per artimiausius metus, tačiau ši dalis, nors ir labai palengva, mažėja. Namų ūkių, manančių, kad būsto kainos per artimiausius metus mažės, dalis nesikeitė (kaip ir ankstesnės apklausos metu, taip teigusią buvo 8 %). Šiek tiek daugiau nei kas penktas (23 %) namų ūkis mano, kad būsto kainos didės iki 5 proc., o kad jos nesikeis, nurodo kas penktas (21 %) gyventojas.

PAGRINDINIAI PAVEIKSLAI

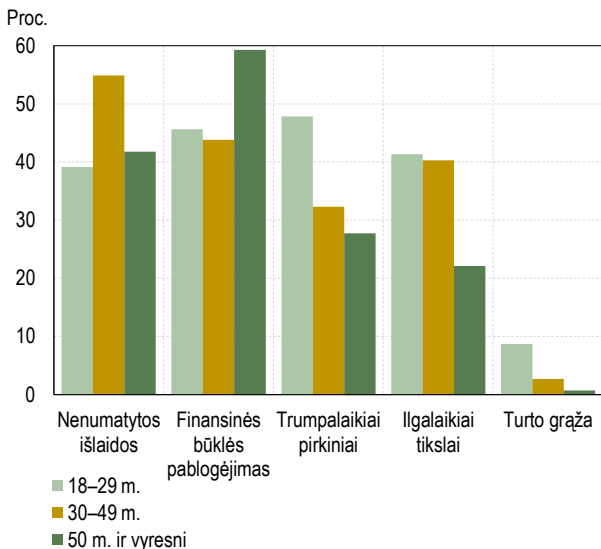
Virtualiosios valiutos gyventojams yra šiek tiek patrauklesnė investicija nei vertybiniai popieriai

Namų ūkių nurodyta šiuo metu patraukliausia investicija (%), palyginti su visais apklaustaisiais

Jaunesni gyventojai dažniausiai taupo trumpalaikiams pirkiniams, o vyresni – siekdami turėti atsargų finansinės būklės pablogėjimo atveju

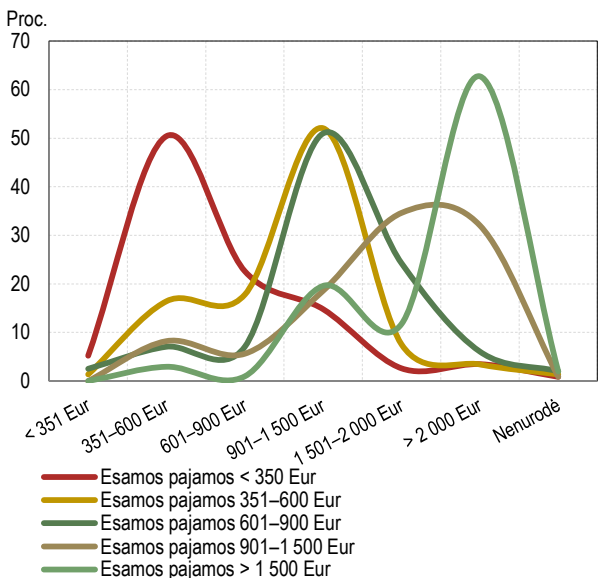
Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai amžiaus grupei, paminėtos taupymo priemonės (%), palyginti su visais atitinkamos amžiaus grupės namų ūkiais, kuriems pavyko sutaupyti)

Pastaba: vienas namų ūkis gali nurodyti keletą priemonių.

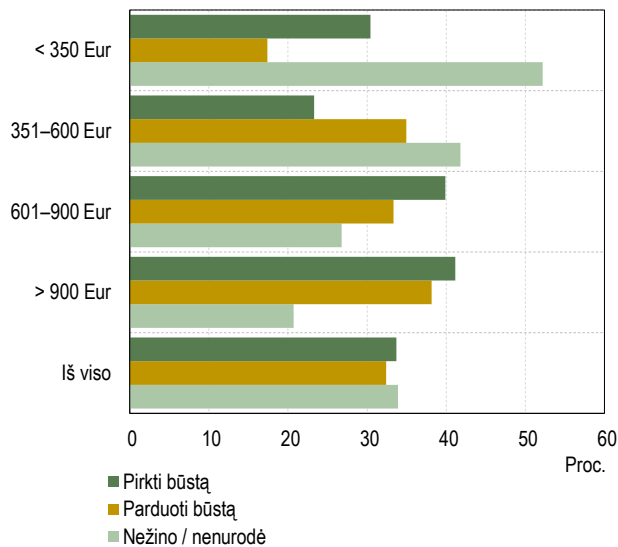
Kas ketvirtas namų ūkis būtų patenkintas gyvenimo sąlygomis Lietuvoje, jei jo pajamos sudarytų 901–1 500 Eur per mėn.

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai pajamų grupei, nurodytos mažiausios pajamos, kurias namų ūkis turėtų gauti, kad būtų patenkintas gyvenimo sąlygomis Lietuvoje (%), palyginti su visais atitinkamos pajamų grupės namų ūkiais)

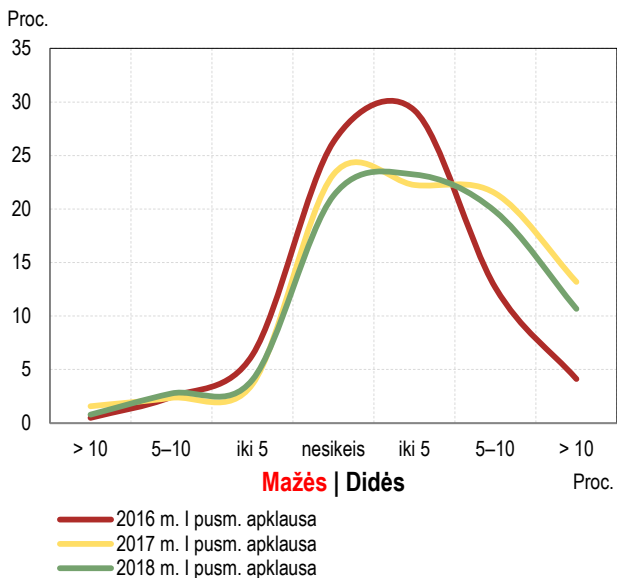
Namų ūkiai mano, kad šiuo metu yra geras metas tiek būstą pirkti, tiek parduoti

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai pajamų grupei, pasiskirstymas pagal tai, ar dabar geresnis metas pirkti ar parduoti būstą (%), palyginti su visais atitinkamos pajamų grupės namų ūkiais)

Būsto kainų prognozės nesikeičia – didžiausia dalis apklaustųjų mano, kad būsto kainos per artimiausius 12 mėn. kils iki 5 proc. arba nesikeis

Namų ūkių pasiskirstymas pagal būsto kainų prognozę per artimiausius 12 mėn. (% palyginti su visais apklaustaisiais)

Kas trečias jaunesnio amžiaus gyventojas gyvena nuomojamame būste

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai amžiaus grupei, gyvenamojo būsto tipas (% palyginti su visais atitinkamos amžiaus grupės namų ūkiais)

